

В І Д Г У К

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора **ТРУТЯКА Ігоря Романовича**, завідувача кафедри травматології, ортопедії та воєнно-польової хірургії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького на дисертацію **Кушніра Валерія Олександровича**: «Оптимізація клініко-лабораторного скринінгу новоутворень шкіри у військовослужбовців Збройних Сил України», подану до захисту у спеціалізовану Вчену раду ДФ 05.600.098, яка створена згідно з наказом в.о. ректора ЗВО Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова № 190 від 01.12.2023 р. на підставі рішення Вченої ради Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова № 5 від 30.11.2023 р. з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

За даними дослідників захворюваність на меланому і рак шкіри в Європі і в Україні зростає в усіх вікових групах, що створює серйозну медико-соціальну проблему. Ріст злоякісних новоутворень шкіри потребує нових досліджень щодо груп ризику серед населення, етіології та патогенезу захворювань, впровадження ефективних методів діагностики та лікування і удосконалення організаційних питань дерматовенерологічної медичної допомоги. Із чинниками ризику розвитку новоутворень шкіри і їх злоякісним переродженням пов'язано виконання обов'язків військовослужбовцями. Звертають увагу публікації, які виявляють, що серед військовослужбовців США захворюваність на злоякісні новоутворення шкіри вища ніж у цивільного населення країни. А найвищий рівень захворюваності серед військовослужбовців спостерігається у військово-повітряних силах, що пов'язано з тривалим впливом ультрафіолету.

В Україні на сьогодні відсутні рекомендації щодо виявлення груп ризику і ранньої діагностики малігнізації новоутворень шкіри серед

військовослужбовців та чітких критеріїв допуску до військової служби, як на допризовному етапі, так і під час військової служби.

Таким чином, виявлення та раннє лікування військовослужбовців із новоутвореннями шкіри є актуальним питанням, яке потребує наукового аналізу і рекомендацій для практичного впровадження. Тому дисертаційна робота Кушніра В.О., яка присвячена скринінгу новоутворень шкіри та подальшої експертизи при наявності новоутворення шкіри у військовослужбовців Збройних Сил України є актуальною і своєчасною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова на базі кафедри шкірних та венеричних хвороб з курсом післядипломної освіти, і є окремим фрагментом науково-дослідної роботи: «Новітні аспекти діагностики, перебігу та розробка і впровадження у практику сучасних методів комплексного лікування хронічних дерматозів та ІПСШ» (номер державної реєстрації 0119U000712).

Ступінь обґрунтованості основних положень і висновків сформульованих у дисертації, їх достовірність.

Дисертація виконана на високому науково-методичному рівні. Дисертантом проведений ретельний патентно-інформаційний аналіз даних наукової літератури, чітко визначені мета та завдання дослідження, які є актуальними для дерматології та дерматоонкології. Дисертаційне робота ґрунтується на достатньому кількісному матеріалі спостережень та ретельному формуванні груп дослідження відповідно до його мети і завдань. У дослідження включено 120 осіб, з яких 101 пацієнт із новоутвореннями шкіри і 19 осіб з діагнозом «здорові» за висновком військово-лікарської та лікарсько-льотної експертизи, однак які мали пігментні утворення шкіри.

Автором проведено обстеження пацієнтів з невусами та утвореннями шкіри серед військових та цивільних із застосуванням стандартних клінічних, лабораторних і спеціальних методів обстеження (дерматоскопія, гістологічне дослідження, визначення рівня лактатдегідрогенази крові), які є сучасними і

високо інформаційними та дозволяють отримати достовірні наукові дані. Отримані результати статистично оброблені в ліцензійному пакеті «Microsoft Office 365», ретельно узагальнені та проаналізовані. Наукові положення та висновки, сформульовані у дисертації, є підсумком результатів наукового дослідження. Усі наукові публікації здобувача – статті в наукових журналах та публікації в матеріалах науково-практичних конференцій, є оригінальними і повністю відповідають вимогам до наукових публікацій здобувача ступеня доктора філософії.

Наукова новизна дослідження та отриманих результатів.

Дисертантом розширенні та доповненні наукові дані про вплив виконання обов'язків військовими на виникнення новоутворень шкіри, їх діагностику та моніторинг у лавах ЗСУ.

Вперше окреслено клініко-епідеміологічну характеристику новоутворень шкіри у військовослужбовців ЗСУ та членів їх сімей.

Вперше в Україні проведено науково обґрунтоване дослідження пухлин шкіри серед військовослужбовців Збройних Сил України і проаналізовано випадки злоякісних новоутворень.

Вперше створено алгоритм раціональної діагностики новоутворень шкіри із використанням дерматоскопії при медичній експертизі військовослужбовців та призовників.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження.

В дисертаційному дослідженні запропоновано і обґрунтовано нове вирішення актуального наукового завдання щодо необхідності підвищення ефективності діагностики та моніторингу пацієнтів з новоутвореннями шкіри серед населення України. Наголошено на значення даних захворювань серед військовослужбовців, підходів до їх обстеження та діагностичних критеріїв, які надають можливість у короткі терміни, особливо в умовах воєнного часу, запідозрити злоякісний процес, правильно діагностувати і скерувати на діагностичну біопсію з подальшим гістологічним дослідженням для визначення придатності до військової служби.

Вагомим є практичне значення результатів наукової роботи, що полягає у своєчасній настороженості щодо виявлення та обґрунтування дерматоскопічного обстеження пацієнтів. Це достовірно підвищує ефективність діагностики утворень меланоцитарної та немеланоцитарної природи, а також визначення ступеня доброякісної, підозрілої чи злоякісної природи утворень.

Розроблені критерії множинності невусів і дерматоскопічної діагностики новоутворень шкіри дозволяють вчасно визначити придатність до військової служби осіб, які мобілізуються.

Результати дослідження є основою опублікованих методичних рекомендацій щодо дерматоскопічного обстеження військовослужбовців з новоутвореннями шкіри у Військово-медичному клінічному центрі Центрального регіону (ВМКЦ ЦР) та впроваджені у роботу кафедр патологічної анатомії та шкірних і венеричних хвороб Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, в лікувально-діагностичну роботу шкірно-венерологічного відділення ВМКЦ ЦР, Військово-медичного клініко-реабілітаційного центру (м. Ірпінь), Військового мобільного шпиталю в Маріуполі, Військового шпиталю в Хмельницькому та військово-лікарську експертизу Центрального регіону.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Отримані результати і наукові положення дисертаційного дослідження Кушніра В. О. висвітлені у 10-ти наукових працях: 5 статей – у фахових вітчизняних наукових виданнях, 2 статті в закордонних наукових журналах, один з яких включений до міжнародної науково метричної бази Web of Science, 3 наукові праці опубліковано у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій (Греція та Фінляндія).

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Дисертант повністю оволодів методологією наукової роботи. Самостійно здійснив на належному рівні патентно-інформаційний пошук за тематикою дослідження, проаналізував джерела наукової інформації, розробив дизайн дослідження, за участю наукового керівника визначив мету дослідження та

завдання, оволодів необхідними методиками клінічного обстеження хворих, інструментальними і лабораторними методами дослідження, самостійно виконав статистичну обробку результатів дослідження та написав усі розділи дисертації. За консультативної допомоги наукового керівника узагальнив результати дослідження та сформулював висновки дисертації, самостійно оформив дисертаційну роботу і виконав наукове завдання на високому рівні.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності у цілому.

Дисертація написана українською мовою, викладена на 170 сторінках (із них 138 сторінок основного тексту) і складається з анотації, змісту, переліку умовних скорочень, вступу, огляду літератури, матеріалу і методів дослідження, розділів власних досліджень, аналізу й узагальнення одержаних результатів, висновків, практичних рекомендацій, списку літературних джерел. Ілюстрована 12 таблицями та 65 рисунками.

В **анотації** українською та англійською мовами стисло викладені основні положення дослідження та вказані ключові слова. Дисертантом наведений список публікацій, в яких висвітлені результати роботи (16 публікацій) та наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації (10 публікацій).

У **вступі** автор доводить актуальність обраної теми, наводить мету та завдання дослідження, надає характеристики об'єкту та предмету дослідження, вказує використані методи дослідження та зв'язок дисертації з науковою програмою, зазначає свій особистий внесок у виконання роботи, апробацію матеріалів дисертації та кількість опублікованих праць.

Розділ 1 – аналіз літературних джерел – складається з трьох окремих підрозділів в яких дисертант висвітлює сучасні аспекти особливостей діагностики доброякісних, підозрілих та злоякісних пухлин шкіри, наводить дані наукової медичної інформації щодо стану досліджуваної проблеми у світі. Розділ закінчується резюме, в якому підсумовані невирішені питання надання медичної допомоги військовослужбовцям із новоутвореннями шкіри, що зумовлює актуальність обраної теми наукової роботи, її мету та завдання. Розділ викладений на 17 сторінках.

Розділ 2 «Матеріали та методи дослідження» викладений на 22 сторінках і містить інформацію щодо дизайну дослідження, клінічного матеріалу з критеріями включення і виключення та методів дослідження.

Автор детально описує методику дерматоскопії для діагностики новоутворень шкіри, наводить схеми оцінювання даних дерматоскопії та запропоновану форму для вираховування загального дерматоскопічного індексу. Діагностична біопсія і патоморфологічне дослідження дозволяють верифікувати діагноз новоутворення шкіри, а показник загальної фракції лактатдегідрогенази – встановити наявність чи відсутність метастазування. Якість життя пацієнта була оцінена за допомогою опитувальника Dermatology Life Quality Index. Для обробки цифрових даних автор застосував сучасні статистичні методики. Розділ добре ілюстрований рисунками.

Розділ 3 «Морфологічний та прогностичний аналіз злоякісних новоутворення шкіри у військовослужбовців Збройних Сил України» викладений на 27 сторінках. Автором наведені і добре ілюстровані клінічні спостереження пацієнтів з пігментними плямами шкіри на прикладі яких показана послідовна схема діагностики злоякісних новоутворень. Описані клінічні дерматологічні ознаки, дерматоскопічні та клініко-морфологічні особливості пухлин залежно від кількості і розміру новоутворень на тілі пацієнтів, віку та тривалості служби. Вікові параметри, залежність між кількістю невусів і меланомним раком шкіри та тривалість обстеження пацієнтів без і за допомогою дерматоскопії ілюстровано діаграмами.

Встановлено зв'язок меланомного раку шкіри із кількістю меланоцитарних невусів на шкірі, а також зв'язок між тривалим терміном перебування на службі і захворюваністю на злоякісні новоутворення. Доведено і підтверджено наведеними рисунками і гістограмами, що застосування дерматоскопії дозволяє швидко та ефективно провести процес діагностики підозрілих на меланому утворень.

Розділ 4 «Діагностичні підходи та прогностичний аналіз меланоцитарних та немеланоцитарних невусів у військовослужбовців Збройних Сил України»

викладений на 30 сторінках і має п'ять підрозділів. У цьому розділі автор наводить нормативні документи у системі військово-медичної експертизи та наголошує на неточності і розмитість деяких положень, що утруднює формулювання експертного висновку.

Дисертант дослідив, що меланоцитарні невуси частіше зустрічаються в осіб з I та II фототипами шкіри, а застосування дерматоскопії надало можливість точно верифікувати діагноз у кожного пацієнта і суттєво скоротило ліжко-день на діагностику в групі пацієнтів з множинним меланоцитарними невусами.

Виконане за схемою автора обстеження пацієнтів, які були визнані здоровими за рішенням військово-лікарської та лікарсько-льотної комісії встановило, що для немеланоцитарних новоутворень характерна їх кількість на тілі до 30, а для меланоцитарних – до 50. Підставою для гістологічного дослідження утворення і остаточного висновку є значення загального дерматоскопічного індексу більше 4,5. Таблиці та рисунки полегшують сприйняття отриманих даних.

Розділ 5 «Алгоритм обстеження утворень шкіри та загальний маршрут пацієнта» викладений на 7 сторінках. На основі проведених досліджень і статистичного аналізу отриманих даних автором створений алгоритм обстеження пацієнта із пігментними та без пігментними утвореннями шкіри і його детальний маршрут залежно від отриманого результату. Обґрунтовано доцільність та діагностичну значимість дерматоскопічного обстеження пацієнтів, підрахунку значення загального дерматоскопічного індексу та застосування трибальної шкали додаткових дерматоскопічних критеріїв. На підставі результатів запропонованого алгоритму обстеження дано чіткі рекомендації для експертного рішення щодо придатності до військової служби.

Розділ «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» викладений на 10 сторінках. Цей розділ узагальнює результати дослідження з аналітичним порівнянням з даними інших дослідників.

Результати роботи підсумовані у 6 висновках дисертації, які в основному відповідають меті і завданням дисертаційної роботи. В них наголошено на важливості підрахунку кількості новоутворень шкіри із зазначенням їх розмірів, дерматоскопічного обстеження утворень шкіри та підрахунку загального дерматоскопічного індексу.

Дисертантом сформульовано практичні рекомендації для використання закладами охорони здоров'я та лікарськими експертними комісіями.

Список джерел наукової літератури оформлений згідно існуючих вимог, складається із 90 найменувань (з них 15 – кирилицею та 75 – латиницею), більшість яких опубліковані за останні 5 років.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Результати дисертації доцільно використовувати в практичній діагностичній і лікувальній роботі лікарів дерматологів, хірургів, онкологів, лікарів загальної практики та сімейної медицини закладів охорони здоров'я, у цивільній і військовій медицині, та у навчальному процесі у закладах вищої медичної освіти.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

За результатами проведеного аналізу дисертації і наукових публікацій дисертанта ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації або фальсифікації результатів дослідження Кушніра Валерія Олександровича не виявлено. Текст дисертації є оригінальним, отримані результати є власним доробком здобувача, рівень оригінальності дисертації за результатами перевірки на плагіат програмним засобом «UNICHEK» становить 93,64%.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

Дисертація Кушніра В. О. «Оптимізація клініко-лабораторного скринінгу новоутворень шкіри у військовослужбовців Збройних Сил України» є завершеною, виконаною на сучасному рівні науковою працею і за своїм змістом відповідає існуючим вимогам.

Принципових зауважень, щодо змісту дисертації та її оформлення немає. У тексті дисертації зустрічаються поодинокі, не зовсім вірно сформульовані вирази та орфографічні помилки. Доцільно було б інформаційні матеріали, які безпосередньо не застосовувались в даній роботі, перенести із розділу «Матеріал і методи» в розділ огляду літератури, що зменшило б обсяг цього розділу.

Вказані зауваження не є принциповими та не знижують наукової і практичної цінності роботи.

З метою дискусії хотілося б почути відповідь дисертанта на наступні запитання:

1. Які показання до хірургічних і фізичних методів лікування невусів та пігментних утворень, які знаходяться на функціонально активних і на відкритих ділянках шкіри? Їх ефективність?

2. Які Ваші рекомендації організаторам цивільної медицини з метою зменшення захворюваності на злоякісні новоутворення шкіри?

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертація Кушніра Валерія Олександровича «Оптимізація клініко-лабораторного скринінгу новоутворень шкіри у військовослужбовців Збройних Сил України» є завершеною науковою працею, яка виконана дисертантом самостійно і вирішує актуальне наукове завдання сучасної медицини – удосконалення клініко-лабораторного скринінгу діагностики та прийняття експертних рішень щодо військової служби пацієнтів з новоутвореннями шкіри у цивільних і військових.

За актуальністю теми, науковою новизною, адекватністю застосованих методів дослідження, методичним рівнем, науково-практичним та теоретичним значенням, обґрунтованістю наукових положень і висновків та повнотою викладу в опублікованих працях дисертаційна робота Кушніра Валерія Олександровича «Оптимізація клініко-лабораторного скринінгу новоутворень шкіри у військовослужбовців Збройних Сил України» повністю відповідає «Вимогам щодо оформлення дисертації...», затвердженими наказом МОН

України № 40 від 12.01.2017 р., передбаченим п. 6-8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р., а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Офіційний опонент

Завідувач кафедри травматології, ортопедії

та військово-польової хірургії

Львівського національного медичного університету

імені Данила Галицького, МОЗ України

доктор медичних наук, професор

Ігор ТРУТЯК